

Sygn. akt IV Cz 117/16

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w S., IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Jastrzębski

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska, Mariusz Struski (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2016 roku w S.na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi dłużnika W. M. (1) na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. M. M. podjętą w sprawie KM 1494/15 polegającej na obwieszczeniu o licytacji ruchomości oraz ustalenia kosztów w postępowania egzekucyjnego

z udziałem wierzyciela C. D.

na skutek zażalenia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. M. M. od postanowienia Sądu Rejonowego w L. z dnia 27 stycznia 2016 r., sygn. akt I Co 1307/15 dot. (...) tego orzeczenia tj. obniżenia wysokości opłaty stosunkowej z kwoty 967,68 zł na kwotę 322,56 zł oraz uchylenia w trybie art. 7509 § 2 k.p.c. postanowienia w zakresie należnego od opłaty podatku od towarów i usług (...).

postanawia :

oddalić zażalenie.

Sygn. akt IV Cz 117/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia z 27 stycznia 2016 roku Sąd Rejonowy w L. sygn. akt I Co 1307/15 zmienił postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. M. M. z dnia 20 października 2015r. sygn. Km 1494/15 poprzez obniżenie wysokości opłaty stosunkowej z kwoty 967,68 zł na kwotę 322,56 zł oraz uchylenie postanowienia w zakresie ustalonej należności podatkowej VAT.

Na powyższe postanowienie w zakresie obniżenia wysokości opłaty stosunkowej oraz uchylenia podatku od towarów i usług (...) zażalenie złożył Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w L. M. M. domagając się jego zmiany poprzez oddalenie skargi dłużnika w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e. w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 823 kpc komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak 1/20 nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Przepis ten nie zawiera żadnych przesłanek dodatkowych (w zakresie pobranej opłaty na tej podstawie), które należało by brać pod uwagę przy ustaleniu opłaty egzekucyjnej. Stąd należy uznać, że umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie wniosku wierzyciela

powoduje, że Komornik ma obowiązek pobrać opłatę stosunkową w wysokości opisanej w art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e. tj. 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.

Na gruncie powyższej sprawy nie sposób jest podzielić stanowisko Komornika, że wpłaty dokonywane bezpośrednio przez dłużnika na rzecz wierzyciela stanowią świadczenie wyegzekwowane, od którego Komornikowi należy się opłata egzekucyjna w stawce podstawowej 15%. Należy bowiem rozróżnić pojęcia świadczenia wyegzekwowanego i świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.

Zarówno Trybunał Konstytucyjny jak i Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie zwracał uwagę na konieczność rozróżniania tych właśnie dwóch pojęć, którymi ustawodawca posługuje się w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji. Mianowicie w sytuacji gdy ustawodawca posługuje się pojęciem wartości wyegzekwowanego roszczenia, oznacza to, że warunkiem pobrania opłaty stosunkowej jest skuteczne dokonanie egzekucji określonego roszczenia. Nadto Trybunał Konstytucyjny w wyrokach wskazał, że zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera opłatę stosunkową po pierwsze od dłużnika, a po drugie – uzależnioną od wysokości wyegzekwowanego świadczenia. Celem wprowadzenia tej normy było zwiększenie zainteresowania komorników skutecznością i efektywnością egzekucji przez uzależnienie wysokości uzyskiwanych dochodów od wartości realnie wyegzekwowanych świadczeń. Za takim rozumieniem niniejszego pojęcia opowiada się również część przedstawicieli doktryny, która wskazuje, że przez „wyegzekwowane świadczenie”, o którym mowa w art. 49 ust. 1 u.o.k.s.e., należy rozumieć wyłącznie świadczenie wyegzekwowane przez komornika. Wyegzekwowanym świadczeniem nie jest świadczenie spełnione do rąk wierzyciela.

Natomiast użyty w treści art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e. zwrot „wartość świadczenia pozostałego do wyegzekwowania”, od której to wartości komornik winien pobrać 5% opłatę stosunkową, oznacza wartość świadczenia objętego wnioskiem wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego lub świadczenia, którego egzekucja uległa umorzeniu na podstawie art. 823 kpc. Jest to wartość świadczenia, które pozostawałoby do wyegzekwowania, gdyby nie doszło do umorzenia postępowania egzekucyjnego. Nie ma przy tym znaczenia przyczyna, z powodu której wierzyciel zażądał umorzenia postępowania egzekucyjnego. Może nią być na przykład uzyskanie świadczenia bezpośrednio od dłużnika lub potrącenie.

W niniejszej sprawie postępowanie egzekucyjne zostało prawomocnie umorzone na wniosek wierzyciela na podstawie art. 825 pkt 3 kpc. W takim przypadku podstawę prawną do ustalenia opłaty egzekucyjnej stanowi norma prawna zawarta w art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e., zgodnie z którą w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 825 kpc komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5 % wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

W powyższej sprawie nie było żadnych wątpliwości co do tego że Wierzyciel zażądał umorzenia postępowania, co też miało miejsce. Z powyższego wynika, że Komornik Sądowy przy obliczaniu opłaty stosunkowej w sytuacji złożonego przez Wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania posługuje się współczynnikiem określonym w art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e (5%), a nie jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie współczynnikiem wskazanym w art. 49 ust. 1 u.o.k.s.e (15% lub 8%). Komornik błędnie zastosował więc przepis art. 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Nieprawidłowe naliczenie opłaty przez komornika wiązało się z zastosowaniem złej podstawy prawnej obliczeń jak nieprawidłowego współczynnika. W przedmiotowej sprawie na dzień złożenia wniosku o umorzenie postępowania do wyegzekwowania pozostała kwota 6451,21 zł . Pięć procent od tej kwoty to 322,56 zł.

Za prawidłowe również należy uznać stanowisko Sądu Rejonowego wL.odnoszące się do uchylecia postanowienia w zakresie doliczonego do opłaty egzekucyjnej podatku od towarów i usług (...).

Sąd Rejonowy wL. przyjął, że Komornik nie był uprawniony do zwiększenia kosztów egzekucyjnych o kwotę podatku od towarów i usług (...). Według sądu I instancji nie ma podstaw do obciążenia dłużnika dodatkowo kwotą podatku od towarów i usług skoro z z przepisu art. 34 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, koszty działalności egzekucyjnej komornika obejmują m.in. koszty niezbędne do wykonywania czynności egzekucyjnych oraz czynności przewidziane

przepisami ustawy, jeżeli nie są one pokrywane w trybie określonych w art. 39 ustawy (tj. w trybie zaliczkowym). W sposób oczywisty należny podatek od towarów i usług nie może być więc zaliczkowany przez wierzyciela, gdyż zaliczce podlegają jedynie wydatki (np. koszty korespondencji, koszty operatu szacunkowego). Podatek VAT powinien być pokrywany z uzyskiwanych opłat egzekucyjnych, z zgodnie z art. 35 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. W opinii sądu rejonowego w sposób jednoznaczny ustawodawca przesądził, że koszty egzekucyjne opisane w art. 34 ustawy powinny zostać pokryte z przychodu uzyskanego z opłat egzekucyjnych, w tym zatem należy uznać mieści się więc kwota należnego podatku od towarów i usług. Kwota podatku nie może dodatkowo również obciążyć dłużnika, a powinna być skonsumowana przez ustaloną opłatę stosunkową.

Zdaniem Sądu Okręgowego w S., zgodzić należy się z ogólną tezą stanowiska Sądu Rejonowego w L., że podatek VAT nie powinien obciążać stron postępowania, w niniejszej sprawie dłużnika. Jednocześnie wyraźnie podkreślić należy, że przedmiotem skargi i rozpoznawanego zażalenia od postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w L. w trybie art. 759 § 2 k.p.c. nie jest ocena nałożenia na komorników sądowych obowiązku uiszczania podatku od towarów i usług. Zakres zarzutów zażalenia sprowadza się bowiem do rozstrzygnięcia, czy podatek taki mieści się w opłacie egzekucyjnej albo powinien zostać doliczony do tej opłaty.

Sąd Okręgowy wie z urzędu, że za opinią samorządu zawodowego komorników tj. Krajowej Rady Komorniczej z dnia 15 września 2015r. zawierającą stanowisko w przedmiocie podatku VAT, według której zasadnym jest przyjęcie, że przewidziane w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2015 r., poz. 790) stawki opłat egzekucyjnych nie obejmują kwot podatku od towarów i usług (podatku VAT), zaś praktyczna realizacja Interpretacji Ogólnej Ministra Finansów z dnia 9 czerwca 2015 r. Nr PT1.050.1.2015. (...)19 w sprawie opodatkowania podatkiem od towarów i usług (podatkiem VAT) czynności wykonywanych przez komorników sądowych oznacza konieczność doliczenia tego podatku do opłat egzekucyjnych wynikających z ustawy, stały opinie przedstawiciela K. prof. W. M. (2) i szefa(...) R. F.. W kierunku aprobującym te stanowiska stało także przywołane w zażaleniu komornika orzecznictwo sądów. W zdecydowanej większości wydane jednak sprzed opublikowania wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2015r., sygn. akt III ZS 10/15, w którym uchylono uchwałę Krajowej Rady Komorniczej z dnia 15 września 2015r. zawierającą opinię w przedmiocie podatku VAT. W opinii sądu II instancji, sądy powszechne nie mają jednak kognicji do oceny, czy wydana przez Ministra Finansów interpretacja ogólna z dnia z dnia 9 czerwca 2015 r. (nr PT.050.1.2015. (...)19) jest zgodna z prawem. Powinno to być przedmiotem rozstrzygnięcia sądów administracyjnych lub ewentualnie – Trybunału Konstytucyjnego. Uwagę taką poczynił także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 grudnia 2015r. i z tym stanowiskiem należy się zgodzić.

Warto jednak zasygnalizować, że istnieje akt prawny, który rozstrzyga, że ustalona cena jest ceną netto lub brutto. Jest to ustawa z dnia 5 lipca 2001 r. o cenach. Przepis art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że w cenie uwzględnia się podatek od towarów i usług, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru (usługi) podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług. Regulacja ta uzupełnia postanowienia ustawy o podatku od towarów i usług, zgodnie z którą podatnikiem tego podatku jest wykonawca usługi, sprzedawca towaru lub wykonujący inne czynności podlegające VAT. To świadczący usługę jest podatnikiem i odpowiada za zaległości podatkowe z tytułu niezapłaconego podatku. W obrocie zazwyczaj podaje się ceny netto, zaznaczając, że do ceny zostanie doliczona równowartość VAT obliczona według odpowiednich stawek. Są jednak czynności, gdzie podawanie ceny netto jest niemożliwe ze względu na to, że cena ma charakter urzędowy. Oznacza to, że cena podana dla odbiorcy jest ustalona przez organy władzy państwowej i należność nie może przekroczyć kwoty wynikającej z przepisu prawa. Taka cena stanowi zgodnie z przepisami o cenach cenę urzędową, która jest zgodnie z art. 9 ustawy o cenach ceną maksymalną, chyba że organ administracji publicznej, w przepisach wydanych na podstawie ustawy, ustali inaczej. Organy administracji publicznej zezwalają niekiedy jednak wprost w aktach normatywnych na powiększenie maksymalnej ceny urzędowej o podatek od towarów i usług. Przykładem może być rozporządzenie ministra sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.). W rozporządzeniu tym przepis zezwala na powiększenie urzędowej ceny maksymalnej o należny podatek od towarów i usług. Stawki maksymalne są odpowiednikami urzędowych cen maksymalnych w myśl przepisów o cenach. W sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej

przez adwokata ustanowionego z urzędu przepis par. 4 ust. 3 rozporządzenia stwierdza, że opłatę, o której mowa w ust. 1, podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług. Przepis ten pozwala na zatem wprost na powiększenie maksymalnej ceny urzędowej o należny podatek od towarów i usług. Brak takiego przepisu prowadziłby do tego, że wynagrodzenie zasądzone przez sąd byłoby niższe o o równowartość VAT, który adwokat musiałby zapłacić z własnych środków. W przypadku adwokatów jednak taka okoliczność nie zachodzi. Jednocześnie w innym akcie prawnym tj. rozporządzeniu ministra sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej również wprowadza urzędowe ceny maksymalne. Już sam tytuł tego aktu prawnego dokładnie określa, że stawki w nim określone są cenami maksymalnymi. W rozporządzeniu nie przewidziano możliwości podwyższenia przez notariuszy maksymalnych cen urzędowych (tzn. taksy notarialnej) o równowartość należnego podatku od towarów i usług. Rozporządzenie w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej nie daje notariuszom prawa do podwyższania maksymalnych cen urzędowych o należny podatek od towarów i usług, ponieważ brak w tym akcie postanowień analogicznych do rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie, co sprawia, że notariusze nie mogą podwyższać maksymalnych cen urzędowych na swoje usługi o kwotę należnego VAT. Minister sprawiedliwości w rozporządzeniu nie zezwolił notariuszom na doliczanie należnego podatku od towarów i usług do taksy notarialnej. Podatek VAT musi być zatem zawarty w opłacie pobieranej przez notariusza za dokonane czynności, co oznacza, że brak podstawy do powiększaniu opłaty notarialnej. Podobnie brak podstaw możliwości uznania do niezbędnych kosztów procesu kwoty podatku VAT doliczonej do ustalonego według norm przepisanych w odniesieniu do wynagrodzenia adwokata z wyboru stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 kwietnia 2016 r., sygn akt SK 67/13 (vide: strona internetowa TK). Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 98 § 3 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w związku z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w jakim do niezbędnych kosztów procesu podlegających zwrotowi od strony przegrywającej sprawę nie zalicza kwoty podatku od towarów i usług doliczonej do ustalonego według norm przepisanych wynagrodzenia adwokata z wyboru, jest zgodny z art. 45 ust. 1 konstytucji.

Przechodząc ponownie do głównego nurtu rozważań wskazać trzeba, że status prawny komorników sądowych jest szczególnie. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Komornik jest podmiotem uprawnionym do wykonywania czynności egzekucyjnych w sprawach cywilnych, a ponadto wykonuje inne czynności przekazane na podstawie odrębnych przepisów (art. 2 ust. 1 ustawy o komornikach). Czynności określone w art. 2 ustawy o komornikach, komornik wykonuje na własny rachunek (art. 3a ww. ustawy). Stosownie do art. 43 ustawy o komornikach, komornik pobiera opłaty egzekucyjne za prowadzenie egzekucji i za inne czynności, do których ma umocowanie. Koszty działalności egzekucyjnej komornik pokrywa z uzyskanych opłat egzekucyjnych (art. 35 ww. ustawy), a dodatkowo komornikowi przysługuje zwrot wydatków gotówkowych poniesionych w toku egzekucji, w zakresie określonym ustawą (art. 39 ust. 1 tej ustawy). W myśl art. 40 ust. 1 ustawy o komornikach na pokrycie wydatków komornik może żądać zaliczki od strony lub innego uczestnika postępowania, który wniósł o dokonanie czynności, uzależniając czynność od jej uiszczenia. Ponadto należy wskazać, że sąd rejonowy, przy którym działa komornik, przekazuje komornikowi sumy niezbędne na pokrycie wydatków w sprawach osób zwolnionych w tym zakresie od kosztów sądowych (art. 40 ust. 3). Relevantny jest także przepis art. 28 ustawy o komornikach stanowiący, że do komornika stosuje się przepisy o podatku dochodowym od osób fizycznych, o ubezpieczeniach społecznych oraz o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, dotyczące osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Nie ma zatem przepisu ustawowego, który stwierdzałby wprost, że komornik jest podmiotem zobowiązanym do płacenia podatku od towarów i usług od ustalonych opłat egzekucyjnych albo otrzymanych zaliczek. Przychody z opłat egzekucyjnych przeznaczone są, zgodnie z art. 35 ustawy o komornikach sądowych, na pokrywanie kosztów działalności egzekucyjnej komornika i na jego dochód z prowadzonej działalności. Wysokość opłaty pobranej na podstawie art. 49 ust. 1 tej ustawy w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych wynosi, co do zasady, 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie mniej niż 1/10 (obecnie 338 zł) i nie więcej niż trzydziestokrotna

wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (obecnie około 101.400 zł). Jednocześnie jeśli nawet przyjąć za interpretacją ogólną Ministra Finansów z dnia 9 czerwca 2015 r. (nr PT.050.1.2015. (...).19), w której treści wskazano, iż wykonywane przez komorników sądowych czynności należy uznać za świadczenie usług za wynagrodzeniem podlegające opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług oraz, że do tych czynności nie ma zastosowania wyłączenie, o którym mowa w art. 15 ust. 6 ustawy o podatku od towarów i usług, a zatem podlegają one opodatkowaniu na zasadach ogólnych ze skutkami interpretacji wchodzącymi w życie od 1 października 2015 r. to i tak powołane przepisy nie potwierdzają stanowiska żalącego się komornika, że podatek VAT nie winien zawierać się już w cenie za czynności egzekucyjne określone w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji regulującej wysokość kosztów egzekucyjnych. Doliczenie do opłaty egzekucyjnej 23% podatku VAT, od czynności komorniczych powinno być unormowane przez ustawodawcę w sposób precyzyjny i jednoznaczny, zwłaszcza w sytuacji, gdy w 2004 r. ten sam Minister Finansów stwierdził, że komornicy nie mają obowiązku płacenia podatku od towarów i usług, a judykatura sądów administracyjnych wskazywała, że komornicy jako funkcjonariusze publiczni nie prowadzą działalności gospodarczej i nie są przedsiębiorcami.

Tym samym, jeśli zakres zażalenia komornika sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy podatek mieści się w opłacie egzekucyjnej albo powinien zostać doliczony do tej opłaty to uznać wypada, że dopóki ustawodawca nie nałoży wyraźnego ustawowego obowiązku uiszczania podatku VAT od ustalonej opłaty egzekucyjnej, pobieranie takiego podatku ponad nominalną sumę opłaty egzekucyjnej, ustaloną na podstawie obowiązujących przepisów, nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa. Na marginesie, pogląd, iż podatek mieści się w opłacie egzekucyjnej zgodny jest na moment orzekania przez sąd okręgowy z dostępnymi interpretacjami podatkowymi np. Izby Skarbowej w K. (nr (...) -692/15/ES), która stwierdza, że kwota otrzymanego przez komornika wynagrodzenia za świadczone usługi zawiera już podatek od towarów i usług. Aby zatem ustalić podstawę opodatkowania, należy odjąć od otrzymanej kwoty tj. od opłaty stosunkowej wartość podatku należnego. W tym wypadku komornik błędnie uznał, że podstawę opodatkowania będzie stanowić opłata stosunkowa o wartości określonej w przepisach ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, do której doliczył kwotę podatku należnego i którą obciążył dłużnika.

W tym stanie rzeczy, odmienne stanowisko zaprezentowane przez żalącego się w niniejszej sprawie komornika nie zasługuje na aprobatę, gdyż jest niezgodne z przepisami ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz interpretacją przedstawioną przez organ podatkowy, choć rzecz jasna mającą wyłącznie walor interpretacji indywidualnej. Ponadto w uzasadnieniu zmienionej przez Sąd Rejonowy w L. decyzji komornika brak jest w ogóle uzasadnienia dla żądania podwyższenia opłaty egzekucyjnej o podatek VAT, co jest znamienne wobec obowiązku ustawowego przewidzianego w art. 357 § 2 k.p.c. przy zast. art. 13 § 2 k.p.c. i art. 770 k.p.c.

Kierując się powyższymi względami, zażalenie komornika z mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w sentencji.